

САМІЙЛЕНКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

БІОГРАФІЯ

(1864 — 1925)

Поет-лірик, сатирик, драматург, перекладач — В. Самійленко в усіх жанрах творчості виявив себе як митець з тонким відчуттям слова, своїми темами, своєю неповторною манерою письма, зі своїм оригінальним підходом до традиційних тем.

Народився Володимир Іванович Самійленко 3 лютого 1864р. в с. Великі Сорочинці на Полтавщині. Батько його був поміщик Іван Лисевич, а мати — колишня кріпачка Олександра Самійленко. Початкову освіту майбутній письменник одержав у дяка, потім у Миргородській початковій школі. В 1875р. В. Самійленко вступив до Полтавської гімназії, яку закінчив у 1884р. У ці роки обдарований, чутливий до художнього слова юнак багато читає, робить спроби перекладати і писати. Потім з 1885р. вчиться на історико-філологічному факультеті Київського університету. У студентські роки серйозно займається літературною справою.

У цей час обставини суспільно-політичного життя були нелегкі. Українське слово було заборонене, реакційні настрої запанували в університеті. Страх перед репресіями уряду (першим заходом щодо студентів було виключення з університету без права продовжувати освіту — з «вовчим квитком») обрубав крила багатьом молодим людям.

Після закінчення навчання (1890) В. Самійленко працював у Києві, Чернігові, Катеринославі, терплячи постійні матеріальні нестатки. Врешті склав іспит на нотаря і відкрив нотаріальну контору в м. Добрянці на

САМІЙЛЕНКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

БІОГРАФІЯ

(1864 — 1925)

Поет-лірик, сатирик, драматург, перекладач — В. Самійленко в усіх жанрах творчості виявив себе як митець з тонким відчуттям слова, своїми темами, своєю неповторною манерою письма, зі своїм оригінальним підходом до традиційних тем.

Народився Володимир Іванович Самійленко 3 лютого 1864р. в с. Великі Сорочинці на Полтавщині. Батько його був поміщик Іван Лисевич, а мати — колишня кріпачка Олександра Самійленко. Початкову освіту майбутній письменник одержав у дяка, потім у Миргородській початковій школі. В 1875р. В. Самійленко вступив до Полтавської гімназії, яку закінчив у 1884р. У ці роки обдарований, чутливий до художнього слова юнак багато читає, робить спроби перекладати і писати. Потім з 1885р. вчиться на історико-філологічному факультеті Київського університету. У студентські роки серйозно займається літературною справою.

У цей час обставини суспільно-політичного життя були нелегкі. Українське слово було заборонене, реакційні настрої запанували в університеті. Страх перед репресіями уряду (першим заходом щодо студентів було виключення з університету без права продовжувати освіту — з «вовчим квитком») обрубав крила багатьом молодим людям.

Після закінчення навчання (1890) В. Самійленко працював у Києві, Чернігові, Катеринославі, терплячи постійні матеріальні нестатки. Врешті склав іспит на нотаря і відкрив нотаріальну контору в м. Добрянці на

Чернігівщині, де й працював до 1917р. Після революції виїхав за кордон, до Галичини. В еміграції В. Самійленко прагне повернутися на Україну, і дістає на це дозвіл в 1924р. Повернувшись до Києва, працював редактором. Та здоров'я поета було підірване роками поневірянь, матеріальною скрутою. 12 серпня 1925р. його не стало. Похований В. Самійленко в Боярці під Києвом.

Поетична спадщина В. Самійленка включає ліричні і сатиричні вірші, переклади творів з російської та зарубіжної класики.

Високі почуття любові до батьківщини — розкішного, багатого краю, що перебуває в неволі й злиднях, звучать у віршах циклу «Україні», «Веселка».

В ряді віршів В. Самійленко торкається традиційної теми ролі митця, мистецтва в суспільному житті («Пісня», «Елегії», «Орел», «Не вмере поезія»), закликає поета не замикатися в особистих стражданнях, а служити людині і людству. Розкриваючи своє кредо поета, В. Самійленко звертається до прикладу великого Кобзаря, це поезії «На роковини смерті Шевченка», «26 лютого», цикл «Вінок Тарасові Шевченку, 26 лютого» та ін. Роль Т. Шевченка у розвитку української мови поет натхненно розкрив у прекрасній поезії «Українська мова (Пам'яті Т. Г. Шевченка)», що стала широко відомим хрестоматійним твором.

Яскраву сторінку поетичної творчості В. Самійленка становить його пейзажна та інтимна лірика (цикл «Весна», «Сонети», «Ї в дорогу виряджали» та ін.). «Вечірня пісня» поета, покладена на музику К. Стеценком, стала улюбленою народною піснею. Значне місце у творчості митця посідає його філософська лірика, де звучать роздуми про сенс людського буття, про вічність, плин

Чернігівщині, де й працював до 1917р. Після революції виїхав за кордон, до Галичини. В еміграції В. Самійленко прагне повернутися на Україну, і дістає на це дозвіл в 1924р. Повернувшись до Києва, працював редактором. Та здоров'я поета було підірване роками поневірянь, матеріальною скрутою. 12 серпня 1925р. його не стало. Похований В. Самійленко в Боярці під Києвом.

Поетична спадщина В. Самійленка включає ліричні і сатиричні вірші, переклади творів з російської та зарубіжної класики.

Високі почуття любові до батьківщини — розкішного, багатого краю, що перебуває в неволі й злиднях, звучать у віршах циклу «Україні», «Веселка».

В ряді віршів В. Самійленко торкається традиційної теми ролі митця, мистецтва в суспільному житті («Пісня», «Елегії», «Орел», «Не вмере поезія»), закликає поета не замикатися в особистих стражданнях, а служити людині і людству. Розкриваючи своє кредо поета, В. Самійленко звертається до прикладу великого Кобзаря, це поезії «На роковини смерті Шевченка», «26 лютого», цикл «Вінок Тарасові Шевченку, 26 лютого» та ін. Роль Т. Шевченка у розвитку української мови поет натхненно розкрив у прекрасній поезії «Українська мова (Пам'яті Т. Г. Шевченка)», що стала широко відомим хрестоматійним твором.

Яскраву сторінку поетичної творчості В. Самійленка становить його пейзажна та інтимна лірика (цикл «Весна», «Сонети», «Ї в дорогу виряджали» та ін.). «Вечірня пісня» поета, покладена на музику К. Стеценком, стала улюбленою народною піснею. Значне місце у творчості митця посідає його філософська лірика, де звучать роздуми про сенс людського буття, про вічність, плин

матерії у часі і просторі, про єдність матеріального і духовного начал.

В. Самійленко був блискучим майстром сатири й гумору. Кращі його сатиричні твори «Ельдорадо» (1886), «Як то весело жить на Україні» (1886), «На печі» (1898), «Мудрий кравець» (1905), «Невдячний кінь» (1906). Поезії «Дума-цяця», «Міністерська пісня», «Новий лад» стали яскравими зразками нещадної політичної сатири. Афористичність мови, стислість і точність вислову, куплетна форма окремих поезій надають сатиричним творам виняткової виразності й привабливості.

З успіхом виступав В. Самійленко і в жанрі драми, написавши кілька комедій, драматизованих гуморесок: «Драма без горілки» (1895), «Дядькова хвороба» (1896), «У Гайхан-бея» (1897), а також визначну драматичну поему «Чураївна» (1894).

Чимало зробив В. Самійленко і як перекладач на українську мову російської і зарубіжної класики — творів О. Пушкіна і В. Жуковського, І. Нікітіна і М. Гоголя, Гомера, П. Бомарше, Ж.-Б. Мольєра, Дж. Байрона, П. Беранже та ін.

матерії у часі і просторі, про єдність матеріального і духовного начал.

В. Самійленко був блискучим майстром сатири й гумору. Кращі його сатиричні твори «Ельдорадо» (1886), «Як то весело жить на Україні» (1886), «На печі» (1898), «Мудрий кравець» (1905), «Невдячний кінь» (1906). Поезії «Дума-цяця», «Міністерська пісня», «Новий лад» стали яскравими зразками нещадної політичної сатири. Афористичність мови, стислість і точність вислову, куплетна форма окремих поезій надають сатиричним творам виняткової виразності й привабливості.

З успіхом виступав В. Самійленко і в жанрі драми, написавши кілька комедій, драматизованих гуморесок: «Драма без горілки» (1895), «Дядькова хвороба» (1896), «У Гайхан-бея» (1897), а також визначну драматичну поему «Чураївна» (1894).

Чимало зробив В. Самійленко і як перекладач на українську мову російської і зарубіжної класики — творів О. Пушкіна і В. Жуковського, І. Нікітіна і М. Гоголя, Гомера, П. Бомарше, Ж.-Б. Мольєра, Дж. Байрона, П. Беранже та ін.

АКРОСТИХ

У мене є одне кохання,
Котре не зраджу я вовік;
Росло воно не день, не рік,
А і зо мною виростало
І квіткою рясною стало...
Не одцвіте моє кохання,
А буде в серці до сконання.

АКРОСТИХ

У мене є одне кохання,
Котре не зраджу я вовік;
Росло воно не день, не рік,
А і зо мною виростало
І квіткою рясною стало...
Не одцвіте моє кохання,
А буде в серці до сконання.

НАД РУЇНАМИ

I

О, плачте, ви, хто сльози ма в очах,
О, плачте над руїнами святині!
Нехай побачу я ще в тих сльозах,
Що в вас душа ще досі не в руїні.
Але ні краплі сліз в очах ясних!
І погляд мов чужий усім стражданням...
І чую я один веселий сміх
В краю, де треба б бути самим риданням...

II

Мені снився величний, зруйований храм;
Обгорілі стіни не мали дахів,
Малювання пропало від диму й від плям,
А в побиті шибки буйний вітер шумів.
Мені снилось, що серце боліло моє
І що смутно питав я руїну німу:
«Де ж поділися ті — чи вони, може, є, —
Що тут богу служили й молились йому?»
Мені снилось, що голос до мене сказав:
«Подивись і вважай!» — І побачив я там,
Що відновлений храм образами сіяв
І що співи побожних наповнили храм.
«Придивись і прислухайсь!» — я почув, і... нема
Вже нічого, й картина змінилася вмить.
То не храм, але попелу купа сама,
То не люд, а гаддя та гробацтво кишить.

1891

НАД РУЇНАМИ

I

О, плачте, ви, хто сльози ма в очах,
О, плачте над руїнами святині!
Нехай побачу я ще в тих сльозах,
Що в вас душа ще досі не в руїні.
Але ні краплі сліз в очах ясних!
І погляд мов чужий усім стражданням...
І чую я один веселий сміх
В краю, де треба б бути самим риданням...

II

Мені снився величний, зруйований храм;
Обгорілі стіни не мали дахів,
Малювання пропало від диму й від плям,
А в побиті шибки буйний вітер шумів.
Мені снилось, що серце боліло моє
І що смутно питав я руїну німу:
«Де ж поділися ті — чи вони, може, є, —
Що тут богу служили й молились йому?»
Мені снилось, що голос до мене сказав:
«Подивись і вважай!» — І побачив я там,
Що відновлений храм образами сіяв
І що співи побожних наповнили храм.
«Придивись і прислухайсь!» — я почув, і... нема
Вже нічого, й картина змінилася вмить.
То не храм, але попелу купа сама,
То не люд, а гаддя та гробацтво кишить.

1891

БОЖИЙ ПРИКЛАД

«Працюй, Іване, — пан казав, —
І не вважай на втому:
Від бога нам такий закон
В його письмі святому.

Адже ж сам бог шість днів робив,
Поки скінчив роботу,
Спочив же тільки в сьомий день
Від праці та клопоту».

Іван спинивсь на борозні:
«То річ, мосьпане, друга!
Одне — творити язиком,
А друге — перти плуга.

Але за прикладом святим
Я радий поспішати;
Скажіть же, що робив господь
В день осьмий і дев'ятий?»

БОЖИЙ ПРИКЛАД

«Працюй, Іване, — пан казав, —
І не вважай на втому:
Від бога нам такий закон
В його письмі святому.

Адже ж сам бог шість днів робив,
Поки скінчив роботу,
Спочив же тільки в сьомий день
Від праці та клопоту».

Іван спинивсь на борозні:
«То річ, мосьпане, друга!
Одне — творити язиком,
А друге — перти плуга.

Але за прикладом святим
Я радий поспішати;
Скажіть же, що робив господь
В день осьмий і дев'ятий?»

ЗМІСТ

Самійленко Володимир Іванович	
Біографія.....	3
Акростих.....	6
Над руїнами.....	7
Божий приклад.....	8
Чому люде лихі?.....	9
Діяч.....	12
Дума-цяця.....	13
Думка.....	15
Дві планети.....	17
Ельдорадо.....	19
Герострат.....	22
Горе поета.....	30
Як то весело жить на Україні!.....	32
Ідеальний публіцист.....	35
Істино руські заслуги.....	36
Катам.....	38
Міністерська пісня.....	39
Мрія бюрократа.....	41
Свобода.....	42
На печі.....	43
На роковини смерті Шевченка.....	46
На смерть Лесі Українки.....	47
Найдорожча перлина.....	48
Непевність.....	49
Невдячний кінь.....	50
Не вмре поезія.....	52
Новий лад.....	53
Патріота Іван.....	56
Патріоти.....	58

ЗМІСТ

Самійленко Володимир Іванович	
Біографія.....	3
Акростих.....	6
Над руїнами.....	7
Божий приклад.....	8
Чому люде лихі?.....	9
Діяч.....	12
Дума-цяця.....	13
Думка.....	15
Дві планети.....	17
Ельдорадо.....	19
Герострат.....	22
Горе поета.....	30
Як то весело жить на Україні!.....	32
Ідеальний публіцист.....	35
Істино руські заслуги.....	36
Катам.....	38
Міністерська пісня.....	39
Мрія бюрократа.....	41
Свобода.....	42
На печі.....	43
На роковини смерті Шевченка.....	46
На смерть Лесі Українки.....	47
Найдорожча перлина.....	48
Непевність.....	49
Невдячний кінь.....	50
Не вмре поезія.....	52
Новий лад.....	53
Патріота Іван.....	56
Патріоти.....	58

Переможець	60
Поет-віршошкряб	61
Посвята	63
Слова і думки	64
Сміливий чоловік	66
Сон	67
Сонети	70
Зимовий діалог	72
Україна	75
Україні	76
Україні II	78
Українська мова	80
Вечірня пісня	82
Весняні пісні	84
Заспівав би я	87
Зорі	88
TE DEUM	90

Переможець	60
Поет-віршошкряб	61
Посвята	63
Слова і думки	64
Сміливий чоловік	66
Сон	67
Сонети	70
Зимовий діалог	72
Україна	75
Україні	76
Україні II	78
Українська мова	80
Вечірня пісня	82
Весняні пісні	84
Заспівав би я	87
Зорі	88
TE DEUM	90